

UWAGI OGÓLNE

Zakres tematyczny Powszechnego Spisu Rolnego 2002 r.

Tematyka Powszechnego Spisu Rolnego 2002 r. została ujęta na formularzach spisowych w następujących działach:

- Powierzchnia gospodarstwa,
- Struktura własnościowa użytków rolnych gospodarstwa,
- Struktura dochodów,
- Działalność gospodarcza,
- Pracujący w indywidualnym gospodarstwie rolnym,
- Powierzchnia zasiewów,
- Powierzchnia inna,
- Pogłowie zwierząt gospodarskich,
- Rozdysponowanie produkcji rolniczej,
- Infrastruktura gospodarstwa,
- Budynki i budowle,
- Magazynowanie w gospodarstwie,
- Nawozy i pestycydy w gospodarstwie,
- Maszyny i urządzenia rolnicze,
- Wybrane wydatki w gospodarstwie.

W ramach spisu w gospodarstwach indywidualnych o powierzchni użytków rolnych powyżej 1 ha zebrano następujące informacje:

- 1) o osobach będących użytkownikami indywidualnych gospodarstw rolnych:
 - a) poziom wykształcenia rolniczego użytkownika,
 - b) wkład pracy w gospodarstwo rolne w okresie 12 miesięcy poprzedzających badanie – liczba godzin przepracowanych w gospodarstwie,
- 2) o liczbie pracowników najemnych stałych i pracowników dorywczych zatrudnionych w indywidualnym gospodarstwie rolnym,
- 3) o użytkowaniu gruntów, a w szczególności:
 - a) o powierzchni gruntów ogółem, w tym użytków rolnych (gruntów ornych, sadów, łąk i pastwisk trwałych), lasów i gruntów leśnych oraz pozostałych gruntów i nieużytków,
 - b) o powierzchni zasiewów według rodzajów upraw,
- 4) o pogłowie zwierząt gospodarskich według gatunków i grup produkcyjno-użytkowych oraz liczbie pni pszczelich,

- 5) o rozdysponowaniu produkcji rolniczej,
- 6) o budynkach, infrastrukturze i wyposażeniu technicznym gospodarstw, w tym:
 - a) rodzaje budynków, budowli i ich powierzchnia,
 - b) liczba ciągników rolniczych i innych środków transportowych oraz maszyn i urządzeń rolniczych,
 - c) źródła zaopatrzenia w wodę, sposoby odprowadzania ścieków i usuwania śmieci,
 - d) wyposażenie w sieć elektryczną i telefon,
 - e) rodzaje urządzeń melioracyjnych,
- 7) o stosowaniu nawozów i pestycydów w gospodarstwie w okresie 12 miesięcy poprzedzających badanie,
- 8) o zadłużeniu indywidualnych gospodarstw rolnych,
- 9) o działalności gospodarczej (rolniczej i pozarolniczej) prowadzonej przez użytkownika indywidualnego gospodarstwa rolnego lub osobę dorosłą pozostającą z użytkownikiem we wspólnym gospodarstwie domowym,
- 10) o ważniejszych wydatkach poniesionych w okresie 12 miesięcy poprzedzających badanie, w tym na:
 - a) zakup gruntów,
 - b) budowę, remont lub modernizację budynków,
 - c) powiększenie stada podstawowego,
 - d) zakup ciągników rolniczych i innych środków transportowych oraz maszyn i urządzeń rolniczych.

Informacje o wieku, płci, poziomie wykształcenia ogólnego, głównych i dodatkowych źródłach utrzymania użytkownika i członków jego gospodarstwa domowego, a także osób pracujących wyłącznie lub głównie w gospodarstwach rolnych pozyskano z Narodowego Spisu Powszechnego Ludności i Mieszkań 2002 r.

Dla osób fizycznych użytkujących gospodarstwa indywidualne o powierzchni użytków rolnych od 0,1 do 1 ha włącznie oraz dla właścicieli zwierząt gospodarskich zebrano wyżej wymienione informacje, z wyłączeniem tych, o których mowa w pkt. 8 i 10, a w ramach punktów 3b, 6b i 7 zebrano dane w ograniczonym zakresie tematycznym.

W ramach spisu u osób prawnych i w jednostkach organizacyjnych nie mających osobowości prawnej zebrano informacje, o których mowa w punktach 2÷10.

Wykaz publikacji z wynikami PSR 2002 przewidzianych do wydania

Wyniki Powszechnego Spisu Rolnego 2002 r. zostaną przedstawione w kolejno opracowywanych publikacjach krajowych oraz wojewódzkich. GUS zaplanował wydanie następujących tytułów:

w 2003 roku

- Raport z wyników Powszechnego Spisu Rolnego 2002 r.
- Użytkowanie gruntów, powierzchnia zasiewów i pogłowie zwierząt gospodarskich
- Zwierzęta gospodarskie
- Użytkowanie gruntów i ich jakość
- Uprawy rolne
- Uprawy ogrodnicze
- Budynki i infrastruktura techniczna w gospodarstwach rolnych
- Ciągniki, maszyny i inne środki transportu w gospodarstwach rolnych
- Pozarolnicza działalność gospodarstw rolnych
- Systematyka i charakterystyka gospodarstw rolnych
- Wybrane elementy sytuacji ekonomicznej gospodarstw rolnych
- Przemiany agrarne
- Metodologia Powszechnego Spisu Rolnego 2002 r.
- Rolnictwo na terenach górskich i terenach o słabych warunkach glebowych

w 2004 roku

- Cele produkcji w gospodarstwach rolnych
- Charakterystyka gospodarstw prowadzących rachunkowość rolną
- Nakłady pracy w gospodarstwach rolnych

Urząd Statystyczny w Katowicach zaplanował wydanie następujących publikacji:

w 2003 roku

- Raport z wyników spisów powszechnych w województwie śląskim
- Użytkowanie gruntów, powierzchnia zasiewów i pogłowie zwierząt gospodarskich
- Budynki i wyposażenie techniczne gospodarstw rolnych
- Wybrane elementy sytuacji ekonomicznej gospodarstw rolnych
- Systematyka i charakterystyka gospodarstw rolnych

w 2004 roku

- Cele produkcji w gospodarstwach rolnych

Planuje się również (począwszy od grudnia w 2003 r.) opracowanie publikacji dla każdej gminy w formie zestawu tablic zawierających podstawowe informacje z NSP oraz

PSR 2002, w tym informacje o gospodarstwach rolnych na terenie gminy, o możliwościach produkcyjnych gospodarstw rolnych, o uprawach rolnych i ogrodnictwie, o pogłowie zwierząt gospodarskich, o źródłach utrzymania gospodarstw domowych, o działalności pozarolniczej itp. oraz o lokacji gminy w województwie dla podstawowych parametrów w rolnictwie.

Ponadto w Bazie Danych Regionalnych (BDR), prowadzonej przez Urząd Statystyczny w Jeleniej Górze, będą zamieszczone informacje ze spisów dla poszczególnych szczebli podziału terytorialnego kraju, tj. województw, podregionów, powiatów, gmin, a także dla miejscowości.

UWAGI METODYCZNE

Wykaz gospodarstw indywidualnych powstał w oparciu o statystyczny rejestr podatkowy (system SPGC), który aktualizowany był przez rachmistrzów w czasie obchodu przedspisowego oraz uzupełniony o wykaz właścicieli zwierząt gospodarskich nie posiadających użytków rolnych lub posiadających użytki rolne o powierzchni mniejszej niż 0,1 ha. Kartotekę gospodarstw rolnych będących w użytkowaniu osób prawnych i jednostek organizacyjnych nie mających osobowości prawnej utworzono na podstawie Bazy Jednostek Statystycznych.

Dla gospodarstw rolnych, których użytkownicy odmówili udziału w Powszechnym Spisie Rolnym 2002 r. oraz w przypadkach, gdy kontakt z użytkownikami gospodarstw rolnych był niemożliwy, dokonano imputacji danych o gospodarstwie.

Dane zaprezentowane w niniejszej publikacji, opracowano metodą według siedziby użytkownika.

Gospodarstwa indywidualne zostały spisane w miejscu przebywania użytkownika i tam ujęto całkowitą powierzchnię, niezależnie od miejsca położenia gruntów.

Ważniejsze definicje, pojęcia spisowe i zasady spisywania

Za **gospodarstwo rolne** uważa się grunty rolne wraz z gruntami leśnymi, budynkami lub ich częściami, urządzeniami i inwentarzem, jeżeli stanowią lub mogą stanowić zorganizowaną całość gospodarczą oraz prawami i obowiązkami związanymi z prowadzeniem gospodarstwa rolnego.

Za **gospodarstwo indywidualne** uważa się gospodarstwo rolne o powierzchni użytków rolnych od 0,1 ha, będące własnością lub znajdujące się w użytkowaniu osoby fizycznej lub grupy osób fizycznych.

Za **właściciela zwierząt gospodarskich** uważa się osobę fizyczną nie posiadającą użytków rolnych lub posiadającą użytki rolne o powierzchni mniejszej niż 0,1 ha, która ma co najmniej: 1 sztukę bydła lub (i) 5 sztuk trzody chlewnej albo 1 lochę lub (i) 3 sztuki owiec bądź kóz lub (i) 1 konia lub (i) 30 sztuk drobiu lub (i) 5 sztuk samic zwierząt futerkowych (w tym królików) lub (i) 1 pień pszczeli.

Za **użytkownika gospodarstwa indywidualnego** uważa się osobę fizyczną lub grupę osób fizycznych, które faktycznie użytkują grunty rolne, niezależnie od tego, czy są właścicielami, dzierżawcami, czy użytkują je z innego tytułu i niezależnie od tego, czy grunty te są zlokalizowane w jednej, czy w kilku gminach.

Za **gospodarstwo domowe** użytkownika indywidualnego gospodarstwa rolnego (właściciela zwierząt gospodarskich) uważa się zespół osób mieszkających i utrzymujących się wspólnie, jeżeli wśród nich jest osoba prowadząca gospodarstwo indywidualne (właściciel zwierząt gospodarskich).

Budynki, budowle

Spisowi podlegały wszystkie budynki i pomieszczenia inwentarskie (obory, chlewnie, kurniki) oraz gospodarcze (stodoły), a także budynki i budowle przeznaczone do przechowywania technicznych środków produkcji (wiaty, garaże), budynki wielofunkcyjne i inne pomieszczenia użytkowane w gospodarstwach, niezależnie od formy własności, tj. własne i dzierżawione.

W spisie wyodrębniono następujące rodzaje budynków i budowli:

- **obory** – wszystkie budynki dla bydła z cielętnikami, jałownikami, bukaciarniami, porodówkami,
- **chlewnie** – wszystkie budynki dla trzody chlewnej łącznie z tuczarniami i warchlakarniami,
- **kurniki** – wszystkie budynki, w których przetrzymywany jest drób, tj. kury, kaczki, gęsi, indyki, perliczki itp. (niezależnie czy w budynku jest tylko jeden gatunek drobiu, czy więcej),
- **stodoły** – budynki służące do przechowywania zboża, siana, słomy itp., posiadające cztery ściany i dach,

- **wiaty** – budowle wzniesione na słupach i pokryte dachem, obudowane lub nie, które służą do przechowywania zboża, słomy, siana, maszyn rolniczych itp.,
- **garaże** – wszystkie garaże wolnostojące lub szeregowe służące do przechowywania samochodów, ciągników oraz maszyn, urządzeń rolniczych itp.,
- **budynki wielofunkcyjne** – wszystkie budynki wielofunkcyjne, których powierzchnia wykorzystana jest dla różnych celów, np. w części budynku znajdują się zwierzęta, w innej magazynowane jest zboże lub inne produkty rolne, a jeszcze inna część budynku służy do przechowywania maszyn rolniczych lub jako magazyn dla działalności pozarolniczej,
- **inne pomieszczenia** – nie wymienione wcześniej budynki i budowle gospodarcze, np.: owczarnie, stajnie, pieczarkarnie, szklarnie.

O zakwalifikowaniu budynku czy budowli do określonej kategorii decydowało pierwotne przeznaczenie oraz zainstalowane stałe wyposażenie, niezależnie od aktualnego wykorzystania budynku. Powierzchnia budynków lub budowli spisywana była w pełnych m² według dokumentacji technicznej, a w przypadku jej braku według pomiaru po zewnętrznym obrysie. W przypadku budynków piętrowych powierzchnia była sumą powierzchni każdej kondygnacji.

Ujmowane w spisie powierzchnie charakteryzujące sposób wykorzystania budynków lub budowli to:

- **powierzchnia wykorzystana na działalność rolniczą** – powierzchnia w budynkach i budowlach wykorzystana na produkcję roślinną, zwierzęcą, przechowywanie produktów rolniczych oraz sprzętu, łącznie z powierzchnią, na której w trakcie spisu trwała przerwa technologiczna,
- **powierzchnia wykorzystana na działalność pozarolniczą** – cała powierzchnia w budynkach i budowlach przeznaczona na prowadzenie działalności gospodarczej nie związanej z produkcją rolniczą, łącznie z powierzchnią, na której w trakcie spisu nastąpiła czasowo przerwa w prowadzeniu działalności,
- **powierzchnia nie wykorzystana** – cała powierzchnia budynków i budowli, która nie była wykorzystywana na działalność rolniczą ani pozarolniczą (użytkownik zrezygnował z prowadzenia jakiegokolwiek działalności lub pomieszczenia nie zostały jeszcze wykończone).

Infrastruktura techniczna

W spisie zebrano informacje o infrastrukturze technicznej gospodarstw indywidualnych. Dane dotyczą gospodarstwa rolnego, a nie gospodarstwa domowego położonego poza gospodarstwem rolnym.

W informacjach o braku elementów infrastruktury technicznej ujęto również liczbę tych gospodarstw indywidualnych, których miejsce zamieszkania użytkownika nie jest związane z gospodarstwem rolnym.

W spisie ujęto następujące elementy infrastruktury technicznej:

- wyposażenie we własne ujęcie wody ze studni,
- wyposażenie w sieć elektryczną,
- sposób usuwania śmieci,
- wyposażenie w telefon stacjonarny.

Do kategorii studni zaliczono:

- studnię wierconą – wykonaną z rur o przekroju powyżej 60 mm,
- studnię kopaną – wykonaną w wykopach otwartych, których ściany umocowane są obudową z kręgów betonowych lub żelbetonowych, cegły, kamienia lub drewna,
- studnię abisyńską – wykonaną z rur stalowych o przekroju 32 do 60 mm.

Na ogół głębokość tych studni nie przekracza 8 m.

W przypadku korzystania zarówno z sieci 380 V jak i 220 V kwalifikowano gospodarstwo jako korzystające z sieci 380 V.

Zorganizowany zbiór śmieci do rozstawionych pojemników zaliczono do kategorii **wywożone na zorganizowane wysypisko**, dla pozostałych przypadków zastosowano kategorię **zagospodarowanie we własnym zakresie**.

Techniczne środki produkcji

Spisem zostały objęte samochody, ciągniki, wybrane maszyny i urządzenia rolnicze użytkowane w gospodarstwie, zarówno własne (stanowiące wyłączną własność użytkownika gospodarstwa lub członka jego rodziny), jak i wspólne (będące własnością kilku rolników i użytkowane przez więcej niż jedno gospodarstwo). W przypadku, gdy samochody, ciągniki, maszyny i urządzenia rolnicze należały do kilku rolników spisywano je u tego rolnika, u którego znajdowały się o północy w dniu 20 maja 2002 r.

Spisem objęto sprzęt sprawny technicznie oraz chwilowo niesprawny, tj. znajdujący się w remoncie lub przeznaczony do naprawy. Nie spisywano sprzętu, który był niesprawny dłużej niż jeden rok oraz tego, który został skasowany lub przeznaczony do kasacji.

Dane o ciągnikach i środkach transportu w spisie dotyczą:

- **ciągników** – dwuosiowych, kołowych i gąsienicowych,
- **samochodów ciężarowych** – tj. samochodów ciężarowych i ciągników siodłowych (w tym do 2 ton ładowności),
- **przyczep** – tj. przyczep, wywrotek ciągnikowych i samochodowych jedno- i wieloosiowych oraz naczep o ładowności powyżej 1 tony, przeznaczonych do transportu rolniczego i pozarolniczego.

W 2002 r. spisano następujące maszyny i urządzenia:

- **kombajny zbożowe** – samobieżne i zaczepiane,
- **kombajny ziemniaczane** – jedno- i dwurzędowe, samobieżne i zaczepiane,
- **kombajny buraczane** – łącznie z samobieżnymi wyorywaczami buraków i zestawami do sprzętu buraków,
- **silosokombajny samobieżne** – przeznaczone do zbioru zielonek i jednoczesnego cięcia zielonek na pasze,
- **silosokombajny pozostałe** – łącznie z sieczkarniami polowymi zawieszanymi i przyczepianymi do zbioru zielonek niskołodygowych i wysokołodygowych, a także z wszystkimi ścinaczami zielonek do sprzętu zielonek niskołodygowych,
- **rozsiewacze nawozów i wapna** – ciągnikowe (przyczepiane i zawieszane) przeznaczone zarówno do rozsiewania nawozów sztucznych jak i wapniowych,
- **rozzutniki obornika** – jedno- i dwuosiowe,
- **kosiarki ciągnikowe**,
- **ładowacze chwytakowe** – (łącznie z czołowymi) zawieszane i zaczepiane na ciągnikach oraz samobieżne,
- **kopaczki do ziemniaków** – wszystkie kopaczki ciągnikowe, zawieszane i półzawieszane (w tym wibracyjne), które przeznaczone są do kopania ziemniaków z jednego lub dwóch rzędów,
- **sadzarki do ziemniaków** – wszystkie rodzaje sadzarek do ziemniaków, zarówno zawieszane jak i półzawieszane, dwu- i wielorzędowe,
- **przyczepy zbierające** – wszystkie specjalistyczne przyczepy zbierające (jedno- i dwuosiowe), przeznaczone do zbioru siana, słomy i niektórych zielonek z pokosów i wałów oraz transportowania ich do miejsca składowania (bez przyczep objętościowych ogólnego przeznaczenia),

- **prasy zbierające** – wszystkie prasy zbierające, przeznaczone do zbioru, prasowania i wiązania w bele zgrabionego w wały siana i słomy po kombajnie zbożowym (z wyjątkiem pras zamontowanych na kombajnie),
- **agregaty uprawowe** – wszystkie agregaty uprawowe wieloczynnościowe przeznaczone do przygotowywania roli pod siew (niekiedy wyposażone w urządzenia dawkujące nawozy lub nasiona), stanowiące zespół co najmniej dwóch urządzeń fabrycznie przystosowanych do jednoczesnej współpracy z ciągnikiem,
- **polowe opryskiwacze ciągnikowe** – zawieszane i przyczepiane, a także samobieżne,
- **sadownicze opryskiwacze ciągnikowe** – zawieszane i przyczepiane, a także samobieżne,
- **dojarki bańkowe** – dojarki mechaniczne bańkowe, w których mleko przepływa z aparatu udojowego do bańki udojowej podłączonej do układu pod ciśnieniem,
- **dojarki rurociągowo** – dojarki mechaniczne rurociągowo, w których mleko przepływa z aparatu udojowego do rurociągu mlecznego wytwarzającego podciśnienie udojowe oraz transportującego mleko do odbieracza mleka,
- **konwiowe schładzarki do mleka** – urządzenia służące do oziębiania mleka do temperatury 4 – 5°C i przechowywania do czasu dostawy; dotyczy urządzeń, w których mleko w konwiach umieszczone jest w komorach wypełnionych schłodzoną uprzednio wodą z lodem,
- **zbiornikowe schładzarki do mleka** – urządzenia służące do oziębiania mleka do temperatury 4°C i przechowywania go w tej temperaturze.

Ważniejsze grupowania i zakres publikowanych danych

Dane wynikowe z Powszechnego Spisu Rolnego 2002 r. zostały pogrupowane w sektory własnościowe, tj. w sektor publiczny i prywatny.

Do **sektora prywatnego** zaliczono dane dla gospodarstw rolnych:

■ własności prywatnej krajowej:

- gospodarstwa indywidualne obejmujące:
 - gospodarstwa rolne o powierzchni użytków rolnych powyżej 1 ha, prowadzone przez rolników na gruntach własnych i niewłasnych,
 - gospodarstwa rolne o powierzchni użytków rolnych od 0,1 do 1 ha włącznie, użytkowane rolniczo przez osoby fizyczne,
 - osoby fizyczne będące właścicielami zwierząt gospodarskich, nie posiadające użytków rolnych lub posiadające użytki rolne o powierzchni mniejszej niż 0,1 ha,

- spółdzielnie produkcji rolniczej, które obejmują rolnicze spółdzielnie produkcyjne, spółdzielnie kółek rolniczych i inne gospodarstwa spółdzielcze o przeważającej działalności rolniczej,
- spółki prywatne krajowe,
- własności zagranicznej – spółki z kapitałem zagranicznym,
- własności mieszanej – spółki z przewagą mienia prywatnego.

Dane dla **sektora publicznego** opracowano dla gospodarstw rolnych:

- własności państwowej – gospodarstwa rolne Skarbu Państwa i państwowych osób prawnych,
- własności samorządowej – gospodarstwa rolne we władaniu gmin,
- własności mieszanej – spółki z przewagą mienia państwowego.

W celu przeliczenia pogłowia zwierząt w sztukach fizycznych na sztuki przeliczeniowe duże (dotyczy 4 podstawowych gatunków zwierząt gospodarskich – bydła, trzody chlewnej, owiec i koni) wykorzystano następujące współczynniki:

- bydło – 0,8,
- trzoda chlewna – 0,15,
- owce – 0,08,
- konie – 1,0.

Niezależnie od powyższych zbiorczych grupowań, wyniki Powszechnego Spisu Rolnego 2002 r. – w zależności od tematyki – opracowano według klasyfikacji:

- grup obszarowych powierzchni użytków rolnych: do 1 ha, 1-2, 2-3, 3-5, 5-7, 7-10, 10-15, 15-20, 20-30, 30-50, 50-100, 100-200, 200-500, 500-1000, 1000 ha i więcej,
- grup podstawowych gatunków zwierząt gospodarskich w sztukach przeliczeniowych dużych: poniżej 1 sztuki dużej, 1-2, 2-5, 5-10, 10-20, 20-30, 30-50, 50-100, 100-200, 200-300, 300-500, 500 sztuk dużych i więcej.

UWAGI TECHNICZNE

Liczby względne (wskaźniki, odsetki) obliczono na podstawie danych bezwzględnych wyrażonych z większą dokładnością.

Informacje liczbowe w ujęciu odsetkowym zaprezentowano z jednym znakiem po przecinku i z uwagi na automatyczne zaokrąglenia mogą nie sumować się na 100%. Liczby te są poprawne pod względem merytorycznym.